ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów T. z. w Poznaniu.

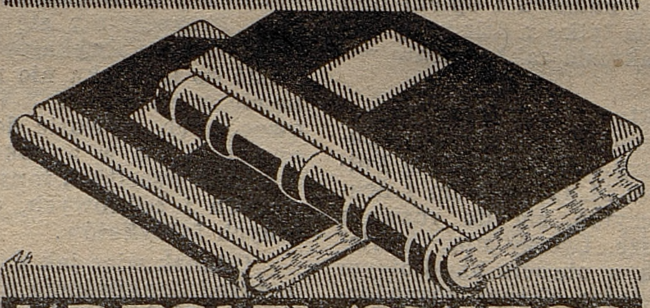
Redakcja i Administracja: Aleje Marcinkowskiego nr. 7, dom ogrodowy, ------ telefon nr. 25-95. ------ Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 1 grudnia 1926

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł. kwartalnie 6 zł. Numer pojedyńczy 1 zł.

NUMER 23. Wydawca: *Związek Fabrykantów T. z. w Poznaniu.* **ROK 5.**

KSIĘGI HANDLOWE

KRĘGLEWSKIEGO

Znaczek fabryczny

Znaczek fabryczny

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Wjazdowa 9 **POZNAŃ** **Tel. 2280 i 2289**

Maszyny i narzędzia rolnicze

wszelkiego rodzaju

oraz części zapasowe

Generalne reprezentacje:

H. Cegielski Tow. Akc.: garnitury parowe do młócenia

Massey-Harris: maszyny żniwne, motory naftowe

Aktiebolaget Baltic: centryfugi do mleka

Phoenix, Wiedeń: tryery do zboża

Prosimy zażądać oferty! **Prosimy zażądać oferty!**

Ogólne Zebranie Związku Fabrykantów

odbędzie się w dniu 7 grudnia 1926 r. o godz. 4,30 popołudniu w sali Resursy Kupieckiej, Poznań, plac Wolności 11a.

Obecność wszystkich członków konieczna.

O handel z Gdańskiem.

Na podstawie Traktatu Wersalskiego, Gdańsk pod względem gospodarczem ma stanowić łączną całość z terytorjum Rzeczypospolitej. Właśnie wyłącznie tylko dla tych motywów gospodarczych Gdańsk przyznano Polsce, polecając jej pełnienie w porozumieniu z lokalnemi władzami nadzoru i opieki nad W. Miastem i to nie wyłącznie tylko z dziedziny gospodarczej, ale w pewnym zakresie także spraw politycznych.

Niestety jednakże w praktyce ta łączność gospodarcza przewidziana Traktatem Wersalskim a regulowana kilku umowami między Rzeczypospolitą Polską z jednej strony a Wolnem M. Gdańskiem z drugiej, niezbyt wyraźnie przyczynia się do rozwoju tychże stosunków, a co gorsze, tworzy uprzywilijowane warunki dla W. Miasta w obrocie handlowym z Rzeczpospolitą, uniemożliwiając sferom gospodarczym tejże, swobodną penetrację rynku gdańskiego.

Ponieważ jednakże Gdańsk dla Polski miał zawsze zasadnicze znaczenie z punktu widzenia eksportowego, przeto i te względy przemawiają szczególnie zatem, ażeby Gdańsk był poza portem służącym do eksportu, również rynkiem handlowym, na którym zagranica mogłaby się zaopatrywać w artykuły polskiego pochodzenia.

Rzeczywistość jednakże przedstawia się bardzo smutnie, bo o ile cała Rzeczypospolita jest otwarta dla artykułów gdańskich, które penetrują całe terytorjum polskie, to odwrotnie wwóz fabrykatów polskich na terytorjum Gdańska spotyka się z całym szeregiem różnych szykan.

Gdańsk przy obecnym ustosunkowaniu się do Rzeczypospolitej, nietylko stworzył dogodne warunki dla swojej produkcji, ale stał się azylem, dla wszelkiej kategorji przemysłu zagranicznego, którego fabrykaty są objęte zakazem przywozu do Polski, i tym sposobem doprowadza on do omijania przepisów obowiązujących na ziemiach Rzeczypospolitej i przeciwstawia się państwowej racjonalnej polityce przemysłowej.

Ale nie koniec na tem, w czasie trwania wojny celnej polsko-niemieckiej i z nią związanego zakazu i reglamentacji handlu zagranicznego, Gdańsk wskutek otrzymania bardzo wysokich kontygentów, niczem nie krępowanych, ma możność sprowadzania wszelkich towarów zagranicznych i to nie tylko dla swego rynku, ale jak to praktyka wykazuje i dla rynku wewnętrznego Polski.

Jakkolwiek już nieraz zabieraliśmy głos na łamach naszego pisma w sprawie stosunków naszego Państwa do Gdańska i zwracaliśmy uwagę na omijanie przepisów ze strony tego ostatniego, zaś Związek Fabrykantów kilkakrotnie w tych sprawach interwenjował u władz naczelnych, przedstawiając konkretne materjały, to powrócić jednakże obecnie musimy jeszcze raz do tej sprawy i stwierdzić, że stosunki handlowe między Polską a Gdańskiem stają się obecnie wprost nieznośnymi.

Prawie cała produkcja szczególnie dotycząca branży spożywczej jest narażona na poważne konkurencje ze strony Gdańska. Tam bowiem osiedliły się poważne niemieckie firmy, otwierając swoje filje, i prowadzą na szeroką skalę konkurencję z wytwórczością polską, zmierzając wszelkimi siłami otwarcie do poderwania jej bytu. Tam rezydują: firma „Sarotti", fabryka czekolady, firma „Dr. Oetker" fabryka budynów, firma „Dr. Georg Drale" Hamburg, „Johann Maria Farina, Köln", „Dr. M. Albersheim, Frankfurt", „Junger i Gebhard Akt. Ges., Berlin", „Gustav Lohse", Berlin, Ferdinand Mühlens, Köln, Mouson & Co., Frankfurt, F. Wolf & Sohn, Karlsruhe, Fabryka domieszek do kawy Kathreinera i cały szereg innych fabryk różnych branż, które trudno wszystkie wymienić, nie mając celu publikować na ten temat w miejscu całej produkcji Gdańska. Jak te fabrykaty opanowały rynek polski, można się przekonać łatwo, przeglądając wystawy naszych składów, w których zawsze znajdzie się i to prawie na czołowych miejscach eksponaty wyżej wymienionych przedsiębiorstw.

Wszystkie te artykuły gdańskie przychodzą do Polski bez trudności, bez żadnego cła i bez ograniczenia. Przypatrzmy się jednak, jak sprawa wygląda odwrotnie. Fabrykatów zawierających spirytus, wywozić do Gdańska nie można, gdyż jest zaprowadzone cło w wysokości 30% wartości fabrykatu, konserw owocowych wywozić do Gdańska nie można, gdyż egzystuje cło w wysokości 50 guldenów od 100 kg, taksamo wszelkich innych słodyczy przetworów owocowych i cukrowych, oraz całego szeregu pozatem innych fabrykatów.

Gdańsk więc jak z tego widać, wyraźnie się chroni przed konkurencją naszego przemysłu, zabezpiecza się formalnie cłami, używając dla tego różnych pomysłów, ażeby być w zgodzie z umowami z Polską, podczas gdy nasz rynek zalewa bez ograniczeń fabrykatami swojej i obcej produkcji, często zmuszając krajowe firmy do walczenia z poważnemi trudnościami.

Nie chcemy i nie możemy wchodzić w te kwestje, czy tego rodzaju praktyki są zgodne z umowami polsko-gdańskimi, czy też nie — ale stwierdzamy, że godzą one w rozwój polskiego przemysłu, niszczą jego egzystencje, i służą do omijania przepisów ochronnych, dla przemysłu polskiego i dla faworyzowania obcego i wrogiego nam przemysłu niemieckiego.

To zaś nam w zupełności wystarcza, ażeby zwrócić uwagę sferom miarodajnym, ażeby tego rodzaju praktyki zostały unieszkodliwione, oraz umowy tak w wysokim stopniu krzywdzące nasze czynniki gospodarcze były zmienione w myśl żywotnych interesów gospodarczej polityki polskiej.

Okólnik Związku Fabrykantów.

SPRAWY CELNE.

Ulgi celne. W Dz. Ust. Rz. P. Nr. 112 wyszło rozporządzenie ulg celnych przy wywozie maszyn i aparatów niewyrabianych w kraju. Zastrzeżona jest **80 procentowa zniżka, o ile wymienione artykuły mają służyć do obniżenia kosztów względnie zwiększenia produkcji przemysłowej i rolnej.**

Zmiana taryfy celnej. W Austrji wprowadzono zmiany w taryfie celnej przewozowej, obniżające cła na szereg artykułów objętych taryfą celną, z których ważniejsze podajemy niżej (w koronach złotych od 100 kg): Pozycja taryfy celnej 227. Wszelkie inne wyroby szczotkarskie do celów technicznych: a) w połączeniu z cennemi materjałami cło dotychczasowe 400, — obecne 300; b) w połączeniu z materjałami o wartości artystycznej cło dotychczasowe 350, — obecne 200; pozycja taryfy celnej 541: b) gliceryna rafinowana lub destylowana cło dotychczasowe 30, — obecne 15.

Wykazy towarów korzystających ze zwrotu cła przy wywozie wyrobów przemysłowych. Wykaz towarów w tytule podanych ogłoszony został dokładnie w tygodniku „Przemysł i Handel“, zeszyt 45, Rok VII. Informacji zasięgnąć można również w Związku.

SPRAWY PODATKOWE.

10 proc. dodatek do podatku dochodowego. Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 8. 11. r. b., L. Dz. 8684/I, stwierdziło, że 10% dodatek do podatku dochodowego, obliczony od całego wymiaru, zachowuje się na rzecz Skarbu, wpłacany zaś przez Skarb Państwa związkom samorządnym udział we wpływach tego podatku winien być i nadal obliczany w wysokości 15% (w m. Warszawie 20%) jedynie od zasadniczego podatku dochodowego (bez 10% dodatku).

Świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne za rok 1927. (Dotyczy podatku przemysłowego.) a) Termin nabywania świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok 1927 przypada na miesiące listopad i grudzień b. r. **b) Nadzwyczajny dziesięcioprocentowy dodatek winien być wpłacany również przy nabywaniu w listopadzie i grudniu b. r. świadectw przemysłowych.** c) W najbliższych dniach ukaże się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o pobieraniu 10% dodatku **także na rok 1927.**

W sprawie reformy podatków. Komisja dla reformy podatków pod przewodnictwem wiceministra Skarbu, złożona jest tylko z urzędników ministerjalnych. W tej materji Związek poczynił kroki u p. Ministra Czechowicza, ażeby do tej Komisji powołani zostali również reprezentanci związków gospodarczych.

SPRAWY WEKSLOWE.

Protestowanie weksli przez pocztę. W sprawie w tytule podanej wyjdzie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o sporządzaniu protestów wekslowych przez agencje i urzędy pocztowe. Chwilowo sprawa jest w zwłoce dlatego, ponieważ zamierzone jest wydanie przez Ministerstwo Sprawiedliwości jednolitej taryfy dla notarjatu na całym obszarze państwa.

SPRAWY TARYFOWE I KOLEJOWE.

Podwyższenie taryf kolejowych. Ministerstwo Komunikacji zdecydowało się podwyższyć taryfy kolejowe przeważnie **globalnie, mniejwięcej o 8 procent,** z wyjątkiem takich artykułów, jak cegła, ruda, drzewo opałowe, żwir, cement na eksport, krajowe sole, potasowe i t. p., których przewóz będzie **podwyższony tylko o 4 proc.** Taryfa osobowa z wyjątkiem podmiejskiej podniesiona będzie o 10%.

Związek Fabrykantów przystępuje w najbliższym czasie do opracowania do konkretnych wniosków, zmierzających do wprowadzenia zmian przepisów kolejowych (wszelkie formalności związane z nadaniem i odebraniem towarów odpowiedzialnościa kolei, terminem w jakim władze kolejowe mają prawo do pobrania dopłaty za źle obliczone przewoźne, odpowiedzialności za dostawy terminowe i t. p. inne) uprasza się więc wszystkich zainteresowanych pp. przemysłowców do łaskawego nadsyłania swoich życzeń popartych konkretnymi przykładami.

INFORMACJE.

W sprawie kredytów zagranicznych. Zagranica zachowuje stale wielką wstrzemięźliwość w udzielaniu kredytów tutejszym przedsiębiorstwom. Powstaje przeto pytanie, czy nie znalazłyby się drogi, któreby ułatwiły uzyskiwanie tych kredytów. Wedle opinji austrjacko - polskiej Izby Handlowo - Przemysłowej, istnieje możliwość w otrzymywaniu kredytów, o ile zagranica będzie miała dostateczne zabezpieczenie. Wysuwa wobec tego wspomniana Izba nową koncepcję, która w Austrji i Czechosłowacji wydała bardzo pomyślne wyniki. **Koncepcja ta opiera się na tem, że przedsiębiorstwa krajowe zabezpieczają prawo własności zagranicznym dostawcom na wyprodukowanym produkcie,** wyrobionym z surowca lub półfabrykatów zagranicznych, o ile te dostarczone mu zostały na kredyt. Dotychczasowy system zabezpieczenia hipotecznego i zastawu rzeczowego jest niewystarczający. Zagraniczni dostawcy idą, na tę koncepcję licząc:

1. na zastrzeżenie sobie prawa nadzoru przez swoje organa nad wykonywaniem szczegółowych postanowień kontraktowych, oraz
2. z uwagi na zabezpieczenie się przed wahaniami kursowemi, ponieważ pretensje ich zabezpieczone są nie na hipotekach lub urządzeniach fabrycznych, lecz na surowcach względnie półfabrykatach i gotowych wyrobach, mających stałą wartość na rynku światowym.

Dla przedsiębiorcy krajowego ma podobne zastrzeżenie o tyle korzyść, że:

1. otrzymuje surowce na kredyt, płacąc odsetki w wysokości 7 do 8% rocznie, a nadto
2. że przesuwa się termin płatności zaciągniętych zobowiązań na zakupno surowców czy półfabrykatów aż do chwili sprzedaży gotowego wyrobu.

Izba austrjacko - polska komunikuje nam, że miarodajne zagraniczne grupy kapitalistów odniosłyby się korzystnie do przedsiębiorstw polskich, gdyby w Polsce stworzone zostało podobne zabezpieczenie, któreby mogło przyciągnąć znaczne kapitały na finansowanie produkcji krajowej z surowców zagranicznych do Polski.

Przedstawiając powyższą koncepcję do rozważania P. T. Członkom, prosimy o odpowiedź o ile możności w najkrótszym czasie na następujące pytania:

1. Czy zdaniem P. T. Firmy wskazanem jest rozpocząć ze strony Związku akcję w kierunku stworzenia zabezpieczenia zagranicznym dostawcom prawa własności na gotowych produktach, wyprodukowanych z surowców względnie półfabrykatów zagranicznych, otrzymanych na kredyt?

2. Czy zdaniem P. T. Firmy byłoby wskazane rozszerzyć zabezpieczenie praw własności z wyprodukowanych towarów wyrobionych z zagranicznego surowca względnie półfabrykatów, otrzymanych na kredyt, na inne towary, znajdujące się w fabryce w wypadku, gdy pierwotny gotowy towar został przez tutejszego przedsiębiorcę dalej odsprzedany?

U w a g a! Sfery zagraniczne widziałyby w pozytywnem załatwieniu prawa zabezpieczenia na inne towary a nietylko na te, które są wyprodukowane z zagranicznych surowców lub półfabrykatów, znaczne ułatwienie obrotów handlowych z zagranicą, ponieważ w wypadku sprzedaży gotowych wyrobów przez krajowych wytwórców, wyprodukowanych z kredytowych surowców względnie półfabrykatów, nie potrzebaby było przenosić zastrzeżenia prawa własności na trzecie osoby.

3. Czy i w jakiej formie należałoby zabezpieczyć zagranicznych dostawców przy dostarczaniu maszyn i aparatów?

4. Jaką formę zabezpieczenia prawa własności i jaką formę kontroli tego zabezpieczenia przez zagranicznych dostawców należałoby stosować, ażeby ułatwić przedsiębiorstwom tutejszym kredyt zagraniczny?

Rozkład jazdy na rok 1927/28. Prosimy pp. zainteresowanych o nadesłanie tut. Izbie swych uwag wzgl. wniosków co do zmian rozkładu jazdy na rok 1927/28.

USTAWY I ROZPORZĄDZENIA.

Konwencja handlowa polsko - czechosłowacka. W Dz. Ust. P. Nr. 111 z dnia 6 listopada r. b. ogłoszona została konwencja handlowa między Polską a Czechosłowacją. W tymże dzienniku podana jest

również taryfa celna, dotycząca zniżek celnych jakoteż i sfiksowanych ceł w stosunku do Czechosłowacji i Polski. Bliższe szczegóły otrzymać można w Związku.

Kolejność ładunków. Rozporządzenie w tym kierunku ogłoszone zostało w Dz. Ust. P. nr. 112 z r. b.

Uzupełnienie taryfy towarowej. Ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 5 listopada r. b. w Dz. U. P. nr. 112 r. b.

Zmiana ustaw probierczych. W Dz. U. P. nr. 113 z r. b. ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 listopada r. b. w sprawie zmian do ustaw probierczych, obowiązujących dotychczas na poszczególnych terenach Państwa.

Z posiedzenia komisji opinjodawczej przy prezesie komitetu ekonomicznego Rady Ministrów. Pierwsze posiedzenie nowoutworzonej komisji opinjodawczej, o której wspomnieliśmy w poprzednim naszym okólniku, odbyło się dnia 9. bm., a przedmiotem był projekt rozporządzenia Prezydenta o utworzeniu komisji ankietowej dla badania kosztów produkcji i wymiany.

Uchwała komisji opinjodawczej wpłynęła na zmianę rozporządzenia, dotyczącego utworzyć się mającej komisji ankietowej w tym kierunku, że liczba członków, mianowanych przez Rząd z grona teoretyków i praktyków życia gospodarczego, została powiększona. Zabezpieczoną została tajność co do szczegółów badań, które się będzie przeprowadzało odnośnie do poszczególnych indywidualnych firm Projekt obecnie znajduje się w Radzie Prawniczej, a po zaopinjowaniu przez tę Radę będzie uchwalony przez Radę Ministrów.

W komisji opinjodawczej powstała wymiana zdań co do sposoby wykonywania prawa inicjatywy, przyznane tej komisji przez specjalny regulamin. Na początek rozważań komisji zgłoszono następujące sprawy: a) paszporty przemysłowe i handlowe, oraz wjazdy cudzoziemców fachowców do Polski, b) sprawa stworzenia rezerw zbożowych, c) import świń tłuszczowych dla poprawienia aprowizacji tłuszczowej, d) uproszczenie postępowania reglamentacyjnego w odniesieniu do przywozu towarów z zagranicy.

Na Ziemiach Polski Zachodniej

„ŻYCIE GOSPODARCZE“

jest jedynem pismem broniącem skutecznie interesów przemysłu.

F. K. ZIÓŁKOWSKI i Sp.
Sp. z o. o
ZAKŁAD LITOGRAFICZNY
FABRYKA KARTONAŻY
POZNAŃ, GÓRNA WILDA 122 - TELEFON 29-28
Rok zał. 1896

Fabryka bielizny damskiej i pościelowej
Pelagja Anflink
z d. Weychan
Czartorja nr. 2 POZNAŃ Telefon 38-97
Rok założenia 1921
Sprzedaż wyłącznie hurtowa.

Fabryka śrub
Wykonuję Wykonuję
wszelkie śruby, toczone mosiężne i fasonowe
oraz aparaty i części elektrotechniczne
Również urządzam wszelkie zakłady dla siły i światła elektrycznego.
W. ZGOŁA
ul. Grottgera 4. POZNAŃ Telefon 62-93.

Armatura
Władysław Jezierski, w Poznaniu, ul. Słowackiego 38. Przedstawiciel „SAM“ Sp. Akc. Münstermann w Katowicach.

Fabryka torebek i opakowań
Wielkopolska Fabryka Wyrobów Papierowych Kazimierz Świerkowski, Pleszew i Poznań. Największa w kraju mechan. torebkarnia.

Gazety
Kurjer Poznański, ul. św. Marcin 70.
Orędownik Wielkopolski, ulica św. Marcin 70.

Koks hutniczy
Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, Poznań, pl. Wolności 10.

Lakiery
Wielkp. Wytwornia Chemiczna.

Dezynfekcyjne środki lyzol, kreolina
Wielkopolska Wytwornia Chemiczna, Poznań, Aleleje Marcinkowskiego 5.

Materace
„Matra“ St. i W. Przydryga w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 142.

Naczynia emaljowane (żeliwne i blaszane)
Herzfeld - Victorius, Tow. Akc. w Grudziądzu, ul. 3 Maja 9/14.

Oleje eteryczne
M. Domagalski i S-ka w Poznaniu, ul. Garncarska 8.

Opakowania i kartonaże
F. K. Ziółkowski i S-ka, Poznań, Górna Wilda 122.

Piece żelazne
Herzfeld-Victorius, Tow. Akcyjne w Grudziądzu, ul. 3 maja 9-14.

Drzwiczki piecowe
Herzfeld & Victorius, Tow. Akc. Grudziądz.

Esencje i etery owoc.
Domagalski i S-ka, Poznań, św. Marcin 34 i Garncarska 8.

Pokosty
Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna, Tow. Akc. w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 5.

Posadzka parkietowa
B. Bystrzycki, T. A., Orzechowo, powiat Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Proszek do prania
Wielkopolska Wytwornia Chemiczna.

Rury zlewowe i kształtki
Herzfeld & Victorius, Tow. Akc. Grudziądz.

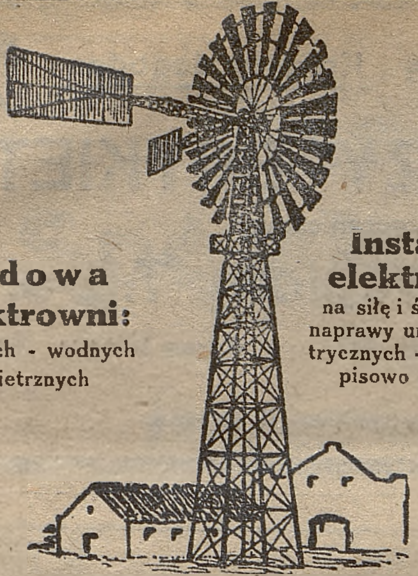
Dębina stolarska, dębowe dykty
B. Bystrzycki, T. A., Orzechowo, powiat Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Siatki druciane
A. Zwierzchowski i Ska Fabryki lin konopnych, stalowych oraz siatek i wyrobów drucianych, w Poznaniu i Czerwonaku, biuro ul. Podgórna 10a tel. 4007.

Soki owocowe
Domagalski i S-ka w Poznaniu, Św. Marcin 34 i Garncarska 8.

Wagi
Wł. Jezierski (przedstawiciel Fabryki Wag W. Hess w Lublinie) w Poznaniu, ul. Słowackiego 3.

Węgiel kamienny
Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, T. z o. p. w Poznaniu, pl. Wolności 10.

Budowa Elektrowni:
cieplnych - wodnych i wietrznych

Instalacje elektryczne:
na siłę i światło, oraz naprawy urządzeń elektrycznych - tanio, przepisowo i fachowo

DOSTAWA
turbin wietrznych, dźwigów, liftów
akumulatorów — maszyn elektrycznych materjałów-elektro-instalacyjnych — żarówek

Własne nowoczesne warsztaty naprawy aparatów i maszyn elektrycznych

FABRYKACJA
aparatów tablicowych-rozruszników

Zjednoczone Przedsiębiorstwa Elektryczne
Inżynier K. GAERTIG i Ska T. z o. p.
Poznań, ulica Pocztowa nr. 26
Rok założenia 1903
Telefon 35-84 Telegr.: „Energja", Poznań Telefon 35-84

Hurtownia Win
i spirytualji

A. Glabisz
Poznań
Stary Rynek nr. 50
(pod daszkiem)

Telefon 34-00.

wszelkiego rodzaju, gotowe farby olejne, pokosty, mydła techniczne, rdzeniowe, rozmaite mydła szare; do dezynfekcji: Lysol i Kreolinę

poleca

w najlepszej jakości na dogodnych warunkach

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna Tow. Akc.
Poznań-Starołęka
Biura: Poznań, Aleje Marcinkowskiego nr. 5

Rabaty najwyższe **Ceny koncernowe** Kredyty dogodne

WĘGIEL - KOKS HUTNICZY - BRYKIETY

tylko z kopalń głębokich krajowych i zagranicznych

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy T. z o. p.

Telefon 23-77, 37-77 **Poznań, Plac Wolności 10.** Adres telegr.: „Zapol"

Własny gmach handlowy

Własne składnice kolejowe Poznań, ul. Przemysłowa II. brama.

Czekolady | Kakao

„GOPLANA"

POZNAŃSKA FABKYKA CZEKOLADY

TOWARZYSTWO AKCYJNE

POZNAŃ

ULICA ŚW. WAWRZYŃCA 28.

Cukry deserowe | Marcepany

Browary Huggera T. A.

Poznań, ul. Półwiejska 25. Telefon 3037 i 3047.

Słodownie i fabryka lodu

polecają swoje wyborowe piwa:

Kryształ jasne (pilzeńskie) — **Specjał** ciemne (monachijskie) — **Porter**

Bank Związku Spółek Zarobkowych

Instytucja centralna:
Poznań — Plac Wolności nr. 15.

Oddziały w Poznaniu:

1. Aleje Marcinkowskiego nr. 26, 2. Jeżyce, ul. Dąbrowskiego nr. 49,

W kraju:

Warszawa, ulica Jasna nr. 8,
Łódź, ulica Sienkiewicza nr. 24,
Toruń, ulica Szeroka nr. 14,
Kraków, Rynek Główny nr. 19,
Bydgoszcz, Plac Teatralny nr. 4,
Lublin, Krakowskie Przedmieście nr. 45,
Radom, Plac 3 Maja,
Piotrków, Plac Kościuszki,
Kielce, ulica Kolejowa nr. 54,
Grudziądz, ul. Józ. Wybickiego 11/13,
Zbąszyń, ulica Marszałkowska nr. 43,
Katowice, ulica Warszawska nr. 7,
Sosnowiec, ulica 3 Maja nr. 9,
Lwów, Kopernika 4,
Wilno, ulica Mickiewicza nr. 1.
Bielsko, ulica Piłsudskiego 13.

Wolne Miasto Gdańsk:

Holzmarkt 18.

Zagranicą:

Nowy York, — Union Bank of the Cooperative Societies
New-York Agency 953, Third Avenue New-York.

Paryż, — Banque de l'Union des Sociétés Cooperatives,
Succursale de Paris 82, rue Saint Lazare Paris (9-e).

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości.

Adres telegraficzny
w kraju i New-Yorku: „Zarobkowy“ w Paryżu: „Bezeteseb“.

6	6½	7	7½	8	8½	9	9½	10	10½	11	11½	12	12½	1	1½	2	2½
3	3½	4	4½	5	5½	6	6½	7	7½	8	8½	9	9½	10	10½	11	11½

Dworzec	Rynek Wildecki	Brama Dębińska	Tama Garbarska	Górczyn	Ul. Stroma	Jeżyce	Plac Św.-Krzyski	Plac Sapieżyński	Śródka	Sołacz	Koszary trenu	Wilda

Poznańska Kolej Elektryczna 038546

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	

Masowe ilości

druków jedno- i więcejkolorowych

wielokrotnie perforowanych i numerowanych

wykonuje

na specjalnych maszynach

DRUKARNIA POLSKA TOW. AKC.

W POZNANIU, ŚW. MARCIN 70.

Przy zapytaniach należy podać wzór ewentualnie szkicowany, dokładny rozmiar i ilość zapotrzebowanych druków

Wszelkie i największe nakłady tego rodzaju

dostarczamy w ustalonych terminach.

Przedpołud.				6	7	8	9	10	11	12					
Dzień	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Rynek główny	**Krakowska Spółka Tramwajowa** 084586	Stary Most Podgórski
Dworzec osobowy	*Bilet do przesiadania*	Salwator
Lubicz	— na linje — 1 2 3 4 5 6	Park Krakowski
Podgórze	Bilet nie jest przenośny, należy go Kontroli na żądanie okazać Wawel | Dworzec tow. | Starowiślna	Park Dr. Jordana

Dzień	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Popoł.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				